

Rusu Vitalie

Jitariuc Vitalie

TRATAT DE CRIMINALISTICĂ

Partea I

Noțiuni generale

Tehnica Criminalistică

*Aprobat spre publicare de către
Senatul Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul
și de către Senatul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.*

Date despre autori:

Rusu Vitalie, conf. univ. dr., Decan al Facultății Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Jitariuc Vitalie, dr. Decan al Facultății Drept și Administrație Publică,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul.

Rusu Vitalie

Jitariuc Vitalie

Tratat de criminalistică

Partea I

Noțiuni generale
Tehnica Criminalistică

Editat de **Pro Universitaria SRL**, editură cu prestigiu recunoscut.

Editura **Pro Universitaria** este acreditată CNCS în domeniul Științelor Umaniste și CNATDCU (lista A2-Panel 4) în domeniul Științelor Sociale.

Copyright © 2023, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

Editurii Pro Universitaria.

Nicio parte din acest volum (fragment sau componentă grafică) nu poate fi copiată fără acordul scris al **Editurii Pro Universitaria.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RUSU, VITALIE

Tratat de criminalistică / Rusu Vitalie, Jitariuc Vitalie. - București :

Pro Universitaria, 2023-

vol.

ISBN 978-606-26-1334-1

Partea 1 : Noțiuni generale - Tehnica criminalistică. - 2023. -

Conține bibliografie. - ISBN 978-606-26-1769-1

I. Jitariuc, Vitalie

343.9

Referenți:

Prof. univ. dr. Gheorghe Popa, gl. br. (r) Președintele Asociației Criminaliștilor

Conf. univ. dr. Tatiana Vizdoagă, Universitatea de Stat din Moldova

**Lucrarea abordează atât dezvoltarea criminalisticii din România
cât și în Republica Moldova.**

Redactor: Elena Onea
Tehnoredactor: Liviu Crăciun
Copertă: Vlad Pătruță

Redacție:

tel.: 0732.320.664

e-mail: editura@prouniversitaria.ro

Editura Pro Universitaria

Librăria UJmag:

tel.: 0733.673.555; 021.312.22.21

e-mail: comenzi@ujmag.ro

ujmag.ro

UJmag.ro

CUPRINS

ABREVIERI.....	11
-----------------------	-----------

CUVÂNT ÎNAINTE	13
-----------------------------	-----------

Capitolul 1

Criminalistica – domeniu de cunoaștere integrat în sistemul științelor	17
---	-----------

1.1. Analiza istorică sumară a formării științei criminalistice	17
---	----

1.1.1. Momentele importante care au marcat dezvoltarea generală a criminalisticii	24
--	----

1.1.2. Dezvoltarea Criminalisticii în România și în Republica Moldova	29
---	----

1.2 Noțiuni generale, obiectul, sistemul și sarcinile criminalisticii.....	37
--	----

1.2.1. Obiectul criminalisticii.....	39
--------------------------------------	----

1.2.2. Caracterele criminalisticii	41
--	----

1.2.3. Sistemul criminalisticii	42
---------------------------------------	----

1.2.4. Principiile criminalisticii.....	46
---	----

1.2.5. Sarcinile criminalisticii	52
--	----

1.2.6. Categoriile de probe pe care le oferă criminalistica.....	54
--	----

1.3. Metodele de cercetare criminalistică.....	57
--	----

1.4. Legătura criminalisticii cu alte științe	69
---	----

1.5. Tendințe de dezvoltare a criminalisticii	73
---	----

Capitolul 2

Identificarea și diagnostica criminalistică	77
--	-----------

2.1. Conceptul și noțiunea de identitate	77
--	----

2.2. Importanța și rolul identificării criminalistice.....	87
--	----

2.2.1. Caracteristicile identificatoare	89
---	----

2.3. Clasificarea obiectelor identificării	92
--	----

2.4. Genurile identificării criminalistice.....	94
---	----

2.5. Premisele științifice ale identificării criminalistice	99
---	----

2.6. Principiile identificării criminalistice	105
---	-----

2.7. Etapele și procesul de identificare criminalistică	109
---	-----

2.8. Diagnostica criminalistică	120
---------------------------------------	-----

2.8.1. Sarcinile și formele diagnosticării criminalistice.....	127
--	-----

2.8.2. Indicii și categoriile diagnosticării criminalistice	135
---	-----

Capitolul 3

Considerațiuni generale cu privire la tehnica criminalistică	138
3.1. Tehnica criminalistică: concept, clasificare, sarcini	138
3.2. Mijloace tehnice, metode și procedee utilizate la descoperirea, fixarea și relevarea urmelor și mijloacelor materiale de probă	146
3.2.1. Trusele criminalistice universale	149
3.2.2. Trusele criminalistice specializate	150
3.2.3. Mijloace tehnice de iluminare.....	152
3.2.4. Laboratoarele criminalistice mobile.....	154
3.2.5. Metode și tehnici de investigare.....	165
3.2.5.1. Metoda de examinare microscopică	168
3.2.5.2. Metode de analiză spectrală.....	173
3.3. Mijloace tehnico-științifice utilizate la prevenirea infracțiunilor	180

Capitolul 4

Fotografia și video-înregistrarea judiciară.....	194
4.1 Scurt istoric.....	194
4.2. Noțiunea și importanța fotografiei și a video-înregistrării judiciare	199
4.3. Metode fotografiei criminalistice	207
4.4. Fotografia judiciară operativă	213
4.4.1. Fotografia la fața locului	213
4.4.2. Fotografia semnalmentelor	223
4.4.3. Fotografia de fixare a unor activități de urmărire penală.....	225
4.5. Fotografia judiciară de examinare	233
4.5.1. Fotografia judiciară de examinare în radiații vizibile	235
4.5.2. Fotografia judiciară de examinare în radiații invizibile	241
4.6. Video-înregistrarea judiciară a acțiunilor de urmărire penală	248

Capitolul 5

Traseologia judiciară.....	260
5.1. Noțiuni generale	260
5.2. Clasificarea urmelor la locul faptei	265
5.2.1. Clasificarea urmelor după modul de formare	267
5.2.2. Clasificarea urmelor după natura factorilor care participă la procesul de formare.....	273
5.2.3. Clasificarea urmelor după mărime.....	274
5.2.4. Clasificarea urmelor după posibilitățile ce le oferă în procesul identificării.....	276
5.3. Cercetarea criminalistică a urmelor de mâini	277

5.3.1. Proprietățile desenului papilar	281
5.3.2. Clasificarea desenului papilar	287
5.3.3. Detaliile caracteristice ale desenului papilar	296
5.3.4. Alte detalii ale reliefului papilar	300
5.3.5. Cercetarea la locul faptei a urmelor de mâini	301
5.3.5.1. Clasificarea urmelor de mâini la locul faptei	302
5.3.5.2. Căutarea și descoperirea urmelor de mâini la fața locului	304
5.3.5.3. Stabilirea vechimii și interpretarea urmelor de mâini la fața locului	306
5.3.5.4. Relevarea urmelor de la fața locului prin metode optice	308
5.3.5.5. Relevarea urmelor de mâini prin metode fizice (mecanice) ..	312
5.3.5.6. Relevarea urmelor de mâini prin metode chimice	316
5.3.6. Fixarea și ridicarea urmelor de mâini de la locul faptei	320
5.3.7. Expertiza urmelor de mâini	324
5.4. Cercetarea criminalistică a urmelor de picioare	337
5.4.1. Clasificarea, modul de formare și însemnătatea urmelor de picioare ..	339
5.4.2. Căutarea și descoperirea urmelor de picioare la locul faptei	346
5.4.3. Fixarea și ridicarea urmelor de picioare la locul faptei	349
5.4.4. Interpretarea urmelor de picioare la locul faptei	359
5.4.5. Examinarea și expertiza urmelor de picioare	363
5.5. Cercetarea criminalistică a altor urme homeoscopice	365
5.5.1. Cercetarea criminalistică a urmelor de dinți	366
5.5.2. Cercetarea criminalistică a urmelor de buze	380
5.5.3. Cercetarea criminalistică a urmelor formate de alte părți ale corpului uman	389
5.5.3.1. Urmele de urechi	390
5.5.3.2. Urmele de nas	393
5.5.3.3. Urmele frunții	394
5.5.3.4. Urmele ridurilor	395
5.5.3.5. Urmele de bărbie, cot și genunchi	396
5.5.3.6. Urmele de unghii	397
5.5.3.7. Descoperirea și interpretarea urmelor formate de alte părți ale corpului uman	399
5.5.3.8. Expertiza urmelor formate de alte părți ale corpului uman ..	401
5.6. Cercetarea criminalistică a urmelor biologice de natură umană	403
5.6.1. Cercetarea criminalistică a urmelor de sânge	411
5.6.1.1. Căutarea, descoperirea și interpretarea urmelor de sânge la locul faptei	416

5.6.1.2. Fixarea și ridicarea urmelor de sânge	424
5.6.1.3. Expertiza urmelor de sânge	429
5.6.2. Cercetarea criminalistică a urmelor de salivă	431
5.6.3. Cercetarea criminalistică a urmelor de spermă	436
5.6.4. Cercetarea criminalistică a altor urme biologice de natură umană	444
5.6.5. Cercetarea criminalistică a urmelor sub forma firelor de păr	448
5.6.6. Cercetarea criminalistică a urmelor osteologice	455
5.6.7. Cercetarea criminalistică a urmelor de miros/olfactive	461
5.7. Cercetarea criminalistică a urmelor formate din obiecte sau diferite substanțe	472
5.8. Cercetarea criminalistică a microurmelor	481
5.9. Cercetarea criminalistică a urmelor de incendii sau de explozii	498
5.9.1. Cercetarea criminalistică a incendiilor	499
5.9.2. Cercetarea criminalistică a exploziilor	510

Capitolul 6

Balistica judiciară	518
6.1. Noțiuni generale	518
6.2. Armele de foc. Noțiuni tehnice generale	525
6.2.1. Clasificarea armelor de foc	529
6.3. Munițiile armelor de foc	533
6.4. Elementele tragerii	538
6.5. Urmele armei imprimate pe muniție	540
6.6. Urmele împușcăturii	541
6.7. Cercetarea locului faptei în cazul infracțiunilor comise cu arme de foc	552
6.8. Stabilirea direcției, distanței și locului tragerii din arma de foc	564
6.9. Expertiza balistico-judiciară	571
6.9.1. Examinarea tehnico-criminalistică a armelor de foc	572
6.9.2. Examinarea criminalistică a muniției	582
6.9.3. Expertiza urmelor formate de armele de foc	586

Capitolul 7

Cercetarea criminalistică a actelor scrise	591
7.1. Noțiuni generale. Clasificarea actelor scrise	591
7.2. Ridicarea și conservarea actelor scrise	598
7.3. Stabilirea materialului suport al actelor și a substanței cu care au fost scrise	602
7.4. Stabilirea autenticității și vechimii înscrisurilor	612
7.5. Stabilirea falsului în acte	620

7.5.1. Cercetarea falsului prin înlăturarea de text	622
7.5.2. Cercetarea falsului prin acoperire de text	624
7.5.3. Cercetarea falsului prin adăugare de text	626
7.5.4. Cercetarea falsului prin contrafacerea scrisului sau a semnăturii	628
7.5.5. Cercetarea falsului prin deghizarea scrisului	633
7.5.6. Falsificarea impresiunilor de ștampilă și sigilii	636
7.6. Identificarea persoanei după scrisul de mână	640
7.6.1. Caracteristicile de identificare ale scrisului	645
7.7. Expertiza criminalistică a scrisului.....	657

Capitolul 8

Identificarea persoanelor după metoda portretului vorbit.....	664
8.1. Noțiuni generale	664
8.2. Premisele științifice ale portretului-vorbit și principiile de bază privind aplicarea acestuia.....	668
8.3. Procedura de identificare a persoanelor după metoda portretului vorbit.....	670
8.4. Metode tehnice utilizate la realizarea portretului vorbit.....	692

Capitolul 9

Înregistrarea penală	699
9.1. Importanța și felurile înregistrării penale	699
9.2. Sistemele de evidență criminalistică: noțiune, conținut și clasificare	704
9.3. Înregistrarea alfabetică	714
9.4. Înregistrarea dactiloscopică	715
9.5. Evidența persoanelor anunțate în căutare, a persoanelor dispărute și a cadavrelor neidentificate	719
9.6. Înregistrarea după procedeele aplicate de infractori.....	722
9.7. Alte categorii de evidențe	725

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	729
-------------------------------------	------------

ABREVIERI

RM	– Republica Moldova
RSSM	– Republica Sovietică Socialistă Moldova
MAI RM	– Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Cod proc.pen.	– Cod procedură penală
ADN	– acidul dezoxiribonucleic
c/s	– cicli pe secundă
etc.	– et cetera
GPS	– Global Positioning System
IR	– infra roșu
L.F.A.	– Local Feature Analysis
mm	– milimetri
MO	– modus operandi
nr.	– număr
Op.cit.	– operă citată
sec.	– secol
ș.a.	– și altele
UV	– raze ultraviolete

CUVÂNT ÎNAINTE

Criminalistica se ocupă cu cercetarea mijloacelor pentru prevenirea infracțiunilor, cu elaborarea mecanismelor și metodelor pentru descoperirea lor în baza informațiilor și mijloacelor de probă. Conținutul criminalisticii ca ramură a științei e pe adâncime departe de reprezentările formate în baza reportajelor jurnalistice necoapte lansate pe romanțiozitate sau detectivism. Activitatea în acest domeniu de înaltă responsabilitate a specialistului impune operații tehnice de căutare, îndemânare și cunoaștere, la mijloc fiind vorba de descoperiri și cercetări pe urma corpului delict care prin sine asigură stabilirea cu eficiență a faptei și restituirea tabloului infracțional. Istoriceste, societatea s-a confruntat în esență cu problema criminologică odată cu necesitatea identificării infractorului și aceea de a dovedi implicarea lui în fapta pedepsită de lege trăgând în chip indubitabil sancționarea ca imperativ la vreme menită pentru ordinea de drept fie aceasta în antichitate, fie în structura statală de rând (fiecare cu metode și procedee specifice de căutare și identificare desigur a infractorilor). De pe acele muchii ale istoriei s-a acumulat încoace și s-a pus în pravilă experiență de descoperire și cercetare a infracțiunilor întrupând cele mai eficiente modalități și procedee privind realizarea sarcinilor justiției penale și ajungând-se astfel în a doua jumătate a secolului XIX la apariția unei științe juridice de sine stătătoare și specifice – criminalistica.

Ca domeniu de cunoaștere pur empiric, având scopul de a adapta realizările științei la cerințele procesului penal, criminalistica a parcurs o cale complexă spre transformare într-o știință juridică dezvoltată pe măsura cerințelor contemporaneității. Cunoștințele criminalistice au trecut de la știința aplicativă la una juridică, de la „tehnică polițienească” la disciplina sintetică, astăzi fiind un obiect propriu și specific de cercetare și examinare, inclus în sistemul de aplicare a teoriei generale a științei. Realizările contemporane ale criminalisticii se materializează în cadrul activității speciale de investigații, de urmărire penală, de expertiză judiciară și nu numai, referitoare pe ansamblu la cercetarea urmelor, a armelor infracțiunii și identificarea pe sens infractorilor. Metodele și mijloacele la paragraful criminalisticii sunt aplicate pe larg în procesele penale și civile, în activitatea avocaților din domeniu.

Criminalistica este catalogată ca cea mai semnificativă disciplină din știință juridică aplicativă. Ea pretinde să se afle pe prima linie în lupta cu infracționalitatea. Largă și diversificată, zona criminalisticii reflectă cu minuție aspecte din cele mai ascunse ale activității umane. În procesul descoperirii, cercetării și examinării

cauzelor penale, reprezentanții organelor judiciare se confruntă cu o varietate aparte de laturi ale activității umane și factori din lumea materială înconjurătoare. E vorba de identificarea urmelor și obiectelor, de diverse aspecte din domeniul medicinei legale și a biologiei, de aspecte de ordin tehnic legate de cercetarea anumitor categorii de infracțiuni, de falsificarea unor bunuri și obiecte etc.

Soluționarea acestui spectru vast de probleme ne permite să ne ocupăm de cercetarea corespunzătoare a actelor infracționale, să stabilim adevărul obiectiv în cadrul cauzelor penale, să demascăm persoanele vinovate și să recuperăm prejudiciile comise prin fapte cu caracter infracțional. Acestea reprezintă un fenomen social complex, fiind cercetate prin metode diversificate în știința juridică, fiecare concentrată pe investigarea unui grup concret de legițiți ale acestui fenomen. Regăsindu-se în sistemul acestor poziționări în știința juridică, criminalistica îmbogățește experiența de luptă cu infracționalitatea prin noi cercetări și descoperiri cu dare de rezultat în baza mijloacelor elaborate, a procedurilor și metodelor de orientare investigativă.

Recunoaștem că, uneori, persoanele care urmăresc să obțină cunoștințe profunde în domeniul criminalisticii, se confruntă cu diferite dificultăți, nu doar în căutarea și identificarea informațiilor râvnite, ci și în sistematizarea lor alegându-se cu obținerea unei viziuni holistice asupra obiectului și domeniului criminalisticii. De aceea, în virtutea „elanului tineresc” al criminalisticii și al caracterului ei integral și sistemic, activitatea științifică și de cunoaștere în acest domeniu, duce la apariția unor numeroase prevederi noi. Or, cunoașterea premiselor și etapelor de bază ale dezvoltării criminalisticii permite să se înțeleagă mai profund rolul ei în lupta cu infracționalitatea, asemenea și direcțiile, și perspectivele evoluției și dezvoltării ei.

Tratatul de criminalistică materializează o prezentare detaliată a acelor prevederi care, în virtutea importanței lor, au o relevanță substanțială în materia criminalisticii, determinând nivelul de pregătire teoretică a celor preocupați de acest domeniu și la mai multe aspecte: obiectul, sarcinile, sistemul criminalisticii; identificarea și diagnosticarea criminalistică; considerații generale cu privire la tehnica criminalistică; fotografia și video-înregistrarea judiciară; traseologia judiciară; balistica judiciară; cercetarea criminalistică a actelor scrise; gabitoscopia criminalistică; înregistrarea penală.

Sarcina criminalisticii, în calitate de disciplină juridică și domeniu specific de cunoaștere, este reprezentată de formarea unui mod specific de activitate practică în bază de cunoștințe științifice corespunzătoare. Reieșind din aceasta, autorii au realizat obiectivul expunerii minuțioase a unui spectru larg de subiecte, în special din domeniul tehnicii criminalistice, fapt care poate contribui la eficientizarea activității de cercetare și descoperire a infracțiunii ca/în fapt.

Cât privește structura acestui tratat de criminalistică, nu scăpăm din vedere poziția desfășurată înregistrând și prevederi ce caracterizează modalitățile și mijloacele criminalistice de cunoaștere (cu caracter logic și faptic), precum și utile identificări pe lângă diagnostica criminalistică, metodele și mijloacele de descoperire, ridicarea și cercetarea diverselor categorii de urme din câmpul infracțional ori stebila crimei. Tratatul de față materializează o descriere și o analiză detaliată a mai multor subiecte reflectate anterior în surse bibliografice de specialitate: metodele și mijloacele tehnico-științifice de descoperire, fixare și ridicare a urmelor infracțiunii; importanța criminalistică a înregistrării penale, ca să ne oprim aici. În lucrare sunt examinate cu lux de amănunte ideile fundamentale ale criminalisticii, prevederi suficient de clare, exhaustiv de multe ori, din domeniul tehnicii criminalistice cu argumentări relevante și de importanță în activitatea organelor de drept privind perspectivele de dezvoltare a mai multor instituții ale tehnicii criminalistice, criterii ce urmează a fi îndeplinite în practica de specialitate contemporană.

La elaborarea tratatului a fost utilizat un potențial științific de rigoare, un spectru larg și diversificat de surse bibliografice, lucrări elaborate de personalități notorii din domeniul criminalisticii din spațiul românesc și din alte state (de pe diferite meridiane ale globului).

Autorii tratatului au încercat să confere lucrării o formă și un conținut care să răspundă cerințelor științifice noi, protejând viitorii angajați ai organelor de drept de la gafe și erori în procesul de cercetare și descoperire a infracțiunilor. Stilul utilizat este suficient de clar și accesibil. Lucrarea este utilă pentru angajații sistemului organelor de drept: ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, procurori, judecători, avocați etc.

Elaborarea și editarea acestui material s-a făcut sub egida și îndrumarea *Asociației Criminaliștilor din România*, fapt ce poate fi apreciat ca o tendință de dezvoltare și multiplicare eforturilor consolidării științei criminalistice în spațiul românesc și european și nu numai.

**Profesor universitar, doctor,
POPA Gheorghe, gl. br. (r)**

Președintele Asociației Criminaliștilor din România

Capitolul 1

Criminalistica – domeniu de cunoaștere integrat în sistemul științelor

„Războaiele între popoare sunt trecătoare, un singur război rămâne permanent, războiul contra crimei”¹.

1.1. Analiza istorică sumară a formării științei criminalisticii

Alături de dreptul penal și dreptul procesual penal, criminalistica este știința care își aduce un aport considerabil la realizarea scopului procesului penal.² Ca știință în adevăratul înțeles al cuvântului, criminalistica a apărut ca o necesitate obiectivă, dictată de insuficiența mijloacelor de luptă ale justiției penale împotriva criminalității, dublată de creșterea numărului infractorilor și de perfecționarea mijloacelor și metodelor de comitere a infracțiunilor.³

Originea cunoștințelor cu semnificație criminalistică poate fi urmărită până în adâncurile antichității, când primele state au început să se formeze, iar normele de conviețuire și structurile autoritare au apărut pentru a asigura ordinea publică, pacea și liniștea obștească. Pe măsură ce forțele de producție și relațiile sociale evoluează, dreptul și normele de drept apar pentru a reglementa doar o parte a abaterilor sociale, în special cele care pun în pericol existența clasei dominante. Aceasta a dus la apariția problemelor legate de faptele sociale periculoase, ulterior numite infracțiuni, și la necesitatea descoperirii și sancționării acestora. În etapele timpurii ale dezvoltării civilizației, liderul tribului îndeplinea majoritatea funcțiilor publice, bazându-se pe experiența și bunul simț. Cu timpul, dar cu mult înainte de formarea statului și a dreptului, oamenii specializați au apărut pentru a menține ordinea și a cerceta faptele infracționale. Aceștia au înțeles că folosirea metodei de observare directă a activităților ilegale nu este posibilă, dar au găsit o metodă de a reconstitui faptele și de a identifica autorii, constatând că, de fiecare dată când se comitea o infracțiune, se modificau și stările de fapt, obiectele implicate în delict. De cele mai multe ori, aceste schimbări erau generate de mișcările corpului uman, de uneltele și instrumentele

¹ Țurui C., *Elemente de criminalistică și tehnică criminală – Poliție științifică. Tipografia Prefecturii Poliției Capitalei*. București 1947, p. 5.

² Bercheșan V., *Cercetarea penală. Îndrumar complet de cercetare penală*. Ed. și Tip. Icar. București, 2002, p. 15.

³ Stancu Em., *Criminalistica. Tactica și metodologia criminalistică*. Ed. Actami. București, 1997, pp. 8-9.

utilizate de către infractori. Prin urmare, ideea fundamentală a folosirii urmelor în scopul descoperirii și cercetării infracțiunilor a devenit raționamentul central în activitatea de combatere a criminalității⁴.

Odată ce omul și-a dat seama de apartenența sa la o comunitate socială, a înțeles că faptele antisociale reprezintă un pericol pentru aceasta. Acest proces de determinare a vinovăției și stabilire a pedepsei este esențial pentru asigurarea justiției și pentru protejarea societății împotriva comportamentelor antisociale. În același timp, această procedură garantează că fiecare individ acuzat de o faptă antisocială descoperită prin probe, va avea dreptul la un proces echitabil, cu posibilitatea de a se apăra și de a prezenta argumente în propria sa apărare.

În momentul în care s-au stabilit primele forme ale sistemului judiciar și s-au desfășurat primele procese, s-a impus necesitatea de a dovedi vinovăția prin prezentarea de probe. Descoperirea faptei este urmată de *stabilirea naturii acesteia* (de exemplu, omor, lovire, furt, fals, etc.), *a circumstanțelor în care s-a comis* (timp, loc, stare psihică etc.), *identificarea infractorului* (infractorilor) și/sau *a altor persoane implicate* (coautor, complice, tăinuitor, victimă) și *dovedirea vinovăției sau nevinovăției acestora*⁵.

Ca știință de sine stătătoare criminalistica apare la sfârșitul secolului XIX-lea. Pe atunci puțini cunoșteau ce prezintă această știință. Însă, de-a lungul timpului, ea și-a dovedit dreptul la existență și de-acum mai bine de 120 de ani se impune ca știință teoretico-aplicativă contribuind la depistarea, cercetarea, descoperirea și prevenirea infracțiunilor⁶.

Odată cu progresul tehnico-științific și implicit cu creșterea economică, numărul infracțiunilor a crescut considerabil. Dar, ceea ce a făcut ca această creștere să devină de-a dreptul alarmantă a fost, pe de o parte, folosirea unor metode și procedee sofisticate pentru ascunderea urmelor infracțiunii și, pe de altă parte, depășirea granițelor unui singur stat, prin aceleași prevederi încălcându-se prevederi legale ale mai multor state⁷.

Totul, prin ce se caracterizează secolul al XIX-lea (numit și secolul aburilor) – progresul tehnico-științific, creșterea industrială, liberalizarea regimurilor statale, slăbirea bazelor patriarhale, concentrarea și circulația intensivă a capitalului, divizarea muncii și profesionalizarea ei – toate acestea au generat fenomene noi, necunoscute până atunci – criminalitatea organizată și cea profesională.

⁴ Golubenco Gh., *Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Studiu monografic*. F.E.P. -Tipografia Centrală. Chișinău, 2008, p. 9.

⁵ Jitariuc V., *Criminalistica și Expertiza Judiciară. Note de Curs*. Cahul, 2023, p. 8; Alămoreanu S. *Criminalistica: Note de curs*. Cluj Napoca, 2012, p. 2.

⁶ Gheorghită M., *Tratat de Criminalistică*. F.E.P. -Tipografia Centrală. Chișinău, 2017, p. 15.

⁷ Argeșanu I., *Criminalistica și medicina legală în slujba justiției. Vol. I.*, Ed. Lumina Lex. București, 1996, p. 9.

Înarmându-se cu cele mai noi mijloace de legătură, cu transport și tehnică diversificată, folosind metode științifice și din ce în ce mai sofisticate de săvârșire și tăinuire a infracțiunilor, criminalitatea a invadat mare parte a statelor europene. Organele de represiune, care activau în baza experienței de viață și a bunului simț s-au dovedit a fi neputincioase. Anume de aici derivă solicitarea constituirii unui nou sistem, capabil să opună rezistență infracționalității de o calitate înaltă, cunoscut cu denumirea de *criminalistica*⁸.

Dacă e efectuăm o incursiune în istoria criminalisticii, *bazele investigației criminale se ascund în antichitate*, în care a avut loc prima dintre cele mai faimoase și „iconice” crime de pe pământ – *uciderea lui Abel*.

Iată cum s-a întâmplat și cum a fost investigată: „...Cain s-a răzvrătit împotriva fratelui său Abel și l-a ucis. Și Domnul (Dumnezeu) i-a zis lui Cain: „Unde este fratele tău Abel? El a răspuns: Nu știu; sunt eu oare paznicul fratelui meu? Și a zis (Domnul): Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine Din pământ...” (Geneza 4).

Schema clasică până în ziua de azi: crimă, o încercare de a se sustrage de la responsabilitate, o răsturnare de situație („sunt eu paznicul...”), un denunț („sângele fratelui tău...”) și următoarea pedeapsă (pe „acest caz” – sub forma exilului și a „peceții cain”).

De altfel, iată cum comentează teologii această situație: Cain „cu încăpățânarea unui păcătos împietrit nu numai că se închide în crimă, dar îi dă și un răspuns sfidător lui Dumnezeu... Dumnezeu procedează în cele din urmă la condamnarea lui, în care își arată omnisciența, omnipotența, dreptatea și mila”. „Glasul sângelui fratelui tău...” denotă o crimă gravă care rămâne nepedepsită de oameni din ignoranță sau neglijență...”⁹.

Încă de pe vremea *Romei antice*, încep să-și facă apariția unele elemente incipiente specifice a ceea ce numim astăzi investigația de tip criminalistic¹⁰. *Les Cornelia de falsis* sau *Legea Cornelia* despre falsificare, este una dintre legile promulgate în Roma antică în jurul anului 81 înainte de Hristos. Această lege a reglementat infracțiuni de falsificare, cum ar fi producția și utilizarea de documente false, și a stabilit pedepse severe pentru acești delincvenți. *Les Cornelia de falsis* a jucat un rol important în dezvoltarea dreptului roman și a influențat sistemele juridice moderne; *Justinian, împăratul Bizanțului între anii 527-565*, a recunoscut importanța cercetării probelor în scris și a subliniat necesitatea de a se avea mai multe probe înainte de a considera un document autentic sau fals. El a negat încrederea în expertiza grafică

⁸ Аверьянова Т. В., Белкин Р.С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика: Учебник для вузов. Изд. НОРМА. М., 2001, с. 1.

⁹ Баев О. Я., *Основы криминалистики. Курс лекций: Эксмо. Москва*, 2001, с. 8; Толковая библия. В 3 томах / – Т. 1. Под ред. Лопухина А.П. – М., 2001, с. 28.

¹⁰ Stancu Em., *Tratat de criminalistică. Ediția a VI-a, revăzută*, Ed. Universul Juridic. București, 2015, p. 41.

ca fiind singură dovadă pentru a stabili autenticitatea unui document. Acest lucru arată că încă din acele vremuri se înțelegea necesitatea de a se folosi mai multe metode și tehnici în cercetarea probelor, pentru a se evita erorile judiciare.

Amprenta însângerată ar fost folosită de *Judecătorul roman Quintilianus* pentru a arăta că un fiu acuzat, nu era prezent la locul crimei. Utilizarea probei biologice în acest fel arată că oamenii au început să înțeleagă importanța probelor fizice în cercetarea infracțiunilor și au început să dezvolte tehnici avansate pentru colectarea și evaluarea acestor probe.

În Coreea, în anul 650, se foloseau amprente digitale ca substitut pentru semnături. Totodată, în aceeași perioadă, chinezii identificau două tipuri distincte de modele digitale cunoscute sub denumirile de „lo” și „ki”¹¹.

Conform profesorului R. Belkin, în textele sacre ale iudeilor, creștinilor și musulmanilor – *Tora* (Pentateuh), *Biblie* și *Coran* – există descrieri ale unor procedee de descoperire a adevărului utilizate în diverse cauze, cum ar fi interogatorii, percheziții și prezentări spre recunoaștere, asemenea celor folosite în prezent¹².

Aceste practici sunt menționate în monumentele legale din diverse țări precum Roma, Grecia, Rusia, Germania, China și altele. În China, cu câteva mii de ani în urmă, s-au dezvoltat metode de cercetare bazate pe psiho-fiziologia umană. În ceea ce privește stabilirea vinovăției, bănuitul i se dădea să mănânce o mână de orez crud. Dacă putea să o facă, era considerat nevinovat, iar dacă nu, era considerat vinovat și pedepsit aspru. Această „încercare cu orez” se baza pe un proces psiho-fiziologic al organismului uman, care determina oprirea producției de salivă în situații de emoții și tensiune nervoasă excesivă. Metode asemănătoare erau folosite și în Europa medievală, iar unele triburi din Africa Ecuatorială le-au păstrat chiar până în secolul XX¹³.

În *India antică*, se recurgea la o metodă bazată pe superstițiile indușilor pentru a descoperi adevărul în cazurile de suspiciune. Persoana bănuită era invitată să intre într-o încăpere întunecată și să apuce de coada măgarului „sacru”, coada fiind presărată cu funingine. Bănuitul i se spunea că dacă el este vinovat, măgarul va urla. Persoana considerată vinovată era cea care ieșea din încăpere cu mâinile curate, iar lipsa urmelor de funingine de pe palmele bănuitului se explica prin faptul că acesta evita să se atingă de coada animalului temându-se să fie demascat. Aceste procedee erau utilizate și în Roma antică, unde Legea celor XII Table cuprindea prescripții cu caracter criminalistic privind percheziția. Persoanei desemnate să efectueze percheziția, i se indica să-și scoată haina și să țină o cupă în mâini¹⁴.

¹¹ Cîrjan L., *Compendiu de Criminalistică. Ediția a II-a*. Ed. Fundației România de Măine. București, 2004, p. 18.

¹² Белкин Р. С., *История отечественной криминалистики*. Изд. Норма. М., 1999, с. 4.

¹³ Golubenco Gh. Op. cit., p. 11.

¹⁴ Баев О. Я. Op. cit., с. 9.

În *Evul Mediu* au apărut practici de cercetare judiciară extrem de crude, cunoscute sub numele de „*processe inchizitoriale*”. Aceste procese se desfășurau în secret de către organe speciale și se împărțeau în două faze: *cercetarea generală* și *cercetarea specială*. În faza de *cercetare generală* se colectau zvonuri, denunțuri, se făceau audieri și alte acțiuni de căutare, în timp ce faza de *cercetare specială* se concentra pe obținerea declarațiilor de recunoaștere a vinovăției de la bănuțit. Tortura era unul dintre principalele procedee utilizate în aceste procese pentru a obține declarațiile respective. Practicile de tortură includeau metode extreme, cum ar fi șurubul de forță pentru zdrobirea oaselor, fierul roșu sau apa turnată prin pâlnie în gura celor torturați până le plesnea stomacul. Aceste practici de tortură erau reglementate pe trepte și niveluri diferite și sunt descrise în detaliu în cartea „*Ciocanul vrăjitoarelor*” scrisă de călugării inchizitori H. Institoris și Ia. Schprenher. *Ordalia*¹⁵ era o practică mistică la care erau supuși cei suspecțai de fapte ilegale și era aproape imposibil de trecut cu succes. Totuși, dacă cineva reușea să supraviețuiască încercării, era considerat nevinovat. Ordalia se desfășura prin diverse metode, cum ar fi ordalia otrăvii, ordalia focului, ordalia apei sau ordalia coșciugului. De exemplu, ordalia otrăvii, care era răspândită în India și în unele triburi sălbatice din Africa, consta în faptul că persoana acuzată era obligată să înghită o cantitate specifică de otravă. Dacă supraviețuia, era declarat nevinovat, dar dacă murea sau se îmbolnăvea, era considerat vinovat¹⁶.

Pe măsura dezvoltării industriei și comerțului, a relațiilor economice și sociale, multe consemnate în scris, se înmulțesc procesele având ca obiect falsul. Totodată în legătură cu creșterea numărului de litigii privind autenticitatea actelor face să apară expertiza scrisului, cu care își începe și *Criminalistica istoria*. În dreptul cutumiar francez, există o mențiune despre o investigație legată de un fals în timpul domniei regelui Carol al V-lea în anul 1370, în care chiar șambelanul regelui era implicat. Totodată se presupune că prima informație despre expertiza criminalistică a scrisului datează din 1569, când a fost examinată modalitatea de falsificare a semnăturii regelui Carol al IX-lea al Franței. Iar în Franța, în anul 1666, a fost publicată una dintre cele mai valoroase lucrări despre expertiza grafică intitulată „*Traité des inscriptions en faux*”, scrisă de Reveneau.¹⁷

¹⁵ Vucetih J., Menționează ordaliile în lucrarea „*Historia sintetica de la identification*”, în *Revista de Identificasion y sciencions penales*, nr. 18, Buenos Aires, 1930.

¹⁶ Golubenco Gh. Op. cit., pp. 12-13.

¹⁷ Stancu E. Op. cit., p. 41; Mihuleac Em., *Expertiza judiciară*, Ed. Științifică, București, 1971, p. 93; Bogdanovici E. *Raport între grafologie și expertiză grafică. Paralelism istoric*. București, 1944, p. 2.

Recunoașterea vinovaților după semnalmente:
Eugène François Vidocq (1775-1857). De numele său este asociată crearea, în anul 1811, a poliției criminale franceze cunoscută sub numele de „La Sûreté” („Siguranța”). Conform relatărilor scriitorului german J. Horwald, acest individ, având o istorie anterioară implicată în diverse activități sociale periculoase, inclusiv multiple evadări din închisori și o experiență considerabilă, dar compromițătoare, în anul 1810, pentru a pune capăt șantajului din partea foștilor săi „colegi de

breaslă”, a avut curajul să ofere serviciile sale autorităților oficiale în lupta împotriva criminalității. Reușind să convingă administrația prefecturii din Paris că are cunoștințe profunde despre lumea criminală, abilități de deghizare și de a obține mărturii de la orice vinovat, o memorie vizuală neobișnuită, inițiativă și abilități organizatorice, E. Vidocq a fost acceptat, împreună cu doar câțiva colaboratori, care și ei aveau reputații îndoielnice. În decursul unui an, el a demascat și reținut peste opt sute de asasini, hoți, jefuitori și escroci. În activitatea sa, el a urmat unele principii destul de discutabile: „Pentru a reuși, trebuie să utilizezi trădarea, denunțul și instinctele joase ale oamenilor”, „Totul se poate cumpăra și totul este corupt”, „Doar un criminal poate învinge criminalitatea”. După o carieră de 20 de ani în funcția de șef al poliției criminale din Paris, el a lăsat în urmă un arhivă valoroasă, conținând fișe personale ale deținuților, informații esențiale despre modul de operare și așa-numitele „parade ale arestaților”, în

care deținuții erau examinați de un polițist care memoriza semnalmentele lor exterioare, o rețea importantă de informatori, „moutoni” plasați în celule pentru a colecta informații de la deținuți, precum și alte metode și proceduri încă utilizate astăzi de agenții de poliție sub acoperire în cadrul investigațiilor operative.¹⁸

Începuturile criminalisticii au avut loc în Europa, în special în Franța și Austria, în perioada revoluțiilor din secolul al XVIII-lea, când s-a acordat o mai mare atenție investigării infracțiunilor și identificării criminalilor. Aceasta a dus la dezvoltarea științei medicale legale, care a oferit instrumente și metode noi pentru a investiga crimele și a identifica criminalii. Acest lucru a contribuit la formarea disciplinei

¹⁸ Golubenco Gh. Op. cit., pp. 15-16; Белкин Р.С., История отечественной криминлистки. Изд. Норма, Москва, 1999, с. 236; Торвльд Ю. Век криминлистки: / Под. ред. Решетников Ф. М. –3е изд. Изд. Прогресс, Москва, 1991, с. 18; Cîrjan L. *Tratat de criminalistică*. Ed. PINGVIN BOOK. București, 2005, p. 20.